

Technika bezdrátové komunikace

B2B17TBK

Práce s dB

Přemysl Hudec

ČVUT-FEL katedra elektromagnetického pole

hudecp@fel.cvut.cz

verze 2025

Definice

- Vyjádření v dB (decibelech) se používají v různých technických oborech (elektronika, mechanika, akustika, ...), a to pro vyjádření mnoha různých veličin (výkony, přenosy, tlaky, ...)
- dB jsou výhodné zejména pro:
  - **Proměnné s vysokým dynamickým rozsahem hodnot:**
    - Například místo $0,000000427 \text{ W}$ je přehlednější $-33,7 \text{ dBm}$,
    - výkon na vstupu RX může být $P=3,3 \cdot 10^{-12} \text{ W}$, přehlednější je vyjádření $P_{\text{dBm}}=-84,8 \text{ dBm}$,
    - nebo místo zisku $G=8,5 \cdot 10^5$ se s výhodou používá $G_{\text{dB}}=59,3 \text{ dB}$.
  - **Výpočty v kaskádách**, kdy je možné místo násobení a dělení používat sčítání a odčítání
- **Obecný vzorec pro dB:**
$$X_{\text{dB}} = 10 \log(X)$$
- Přitom:
  - X má obvykle význam podílu 2 výkonových veličin
  - Musí to být číslo bezrozměrné

Ve VF oboru

- V oboru VF techniky se jedná zejména o:

- Zisk, přenos výkonu
- Útlum
- Výkonový koeficient odrazu

$$G = \frac{P_2}{P_1}$$

$$L = \frac{P_1}{P_2}$$

$$|\Gamma|^2 = \frac{P^-}{P^+}$$

- Vyjádření v dB jsou:

- **Zisk v dB**

$$G_{dB} = 10 \log \frac{P_2}{P_1} = P_{2dBm} - P_{1dBm}$$

- **Útlum v dB**

$$L_{dB} = 10 \log \frac{P_1}{P_2} = P_{1dBm} - P_{2dBm}$$

Ve VF oboru

- Vyjádření odrazů v dB:

- Označení "útlum odrazů" = **Return Loss (RL)**
- Trochu zmatek - vyskytuje se se znamínkem $\pm$
- Význam: **O kolik dB je výkon odražené vlny zatlumen oproti výkonu vlny dopadající**
- $RL=0$ znamená $\Gamma=1 \rightarrow$ totální odraz, výkon odražené vlny je stejně velký, jako výkon vlny dopadající
- $RL=20$ dB znamená $|\Gamma|=0,1 \rightarrow$ odráží se 1% dopadajícího výkonu

$$RL = |\Gamma|_{dB}^2 = 10 \log \frac{P^-}{P^+} = 20 \log |\Gamma|$$

- Pokud X není bezrozměrná veličina, je nutné ji normovat:

- Například **výkon v dBm** se normuje k 1 mW

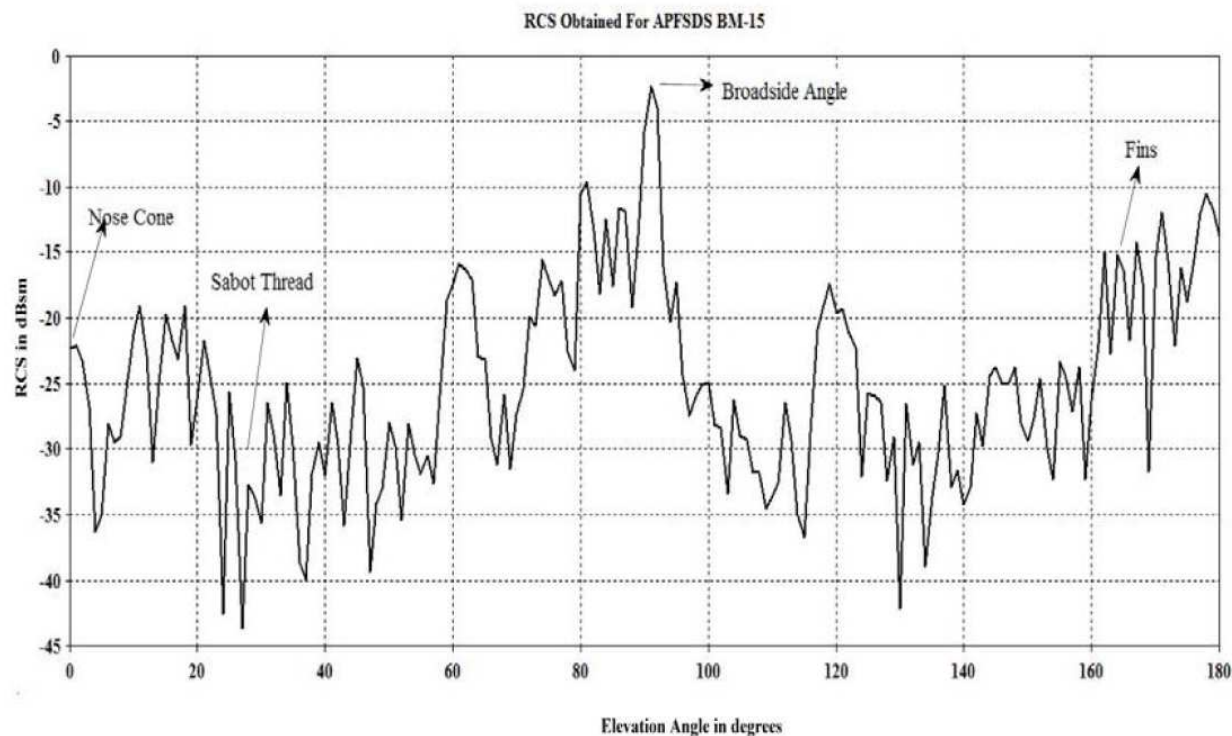
$$P_{dBm} = 10 \log \frac{P}{10^{-3}}$$

- Nebo v radarové technice se RCS normuje k 1 m²

$$RCS_{dBsm} = 10 \log \frac{RCS [m^2]}{1 [m^2]}$$

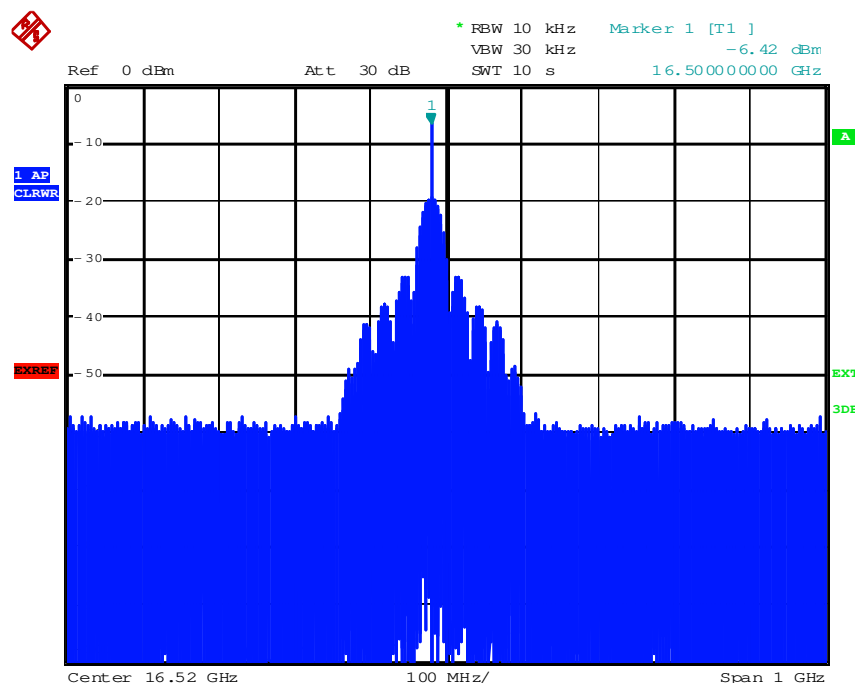
Výhody dB - příklad 1

- Např. *RCS* má význam efektivní odrazné plochy cílů a nabývá:
  - Hodnot od řádově 10^2 m² pro velké cíle (např. dopravní letadlo, loď) až do řádově 10^{-5} m² pro velmi malé cíle (např. kulka ze samopalu)
  - Přehlednější je vyjádření např. od +20dBsm do -50dBsm
  - *RCS* je závislé na úhlu pohledu na cíl, takovou závislost je možné vyjádřit jen v dB (nebo logaritmicky, což je v zásadě to samé)
  - Jinak není k dispozici potřebný dynamický rozsah zobrazení

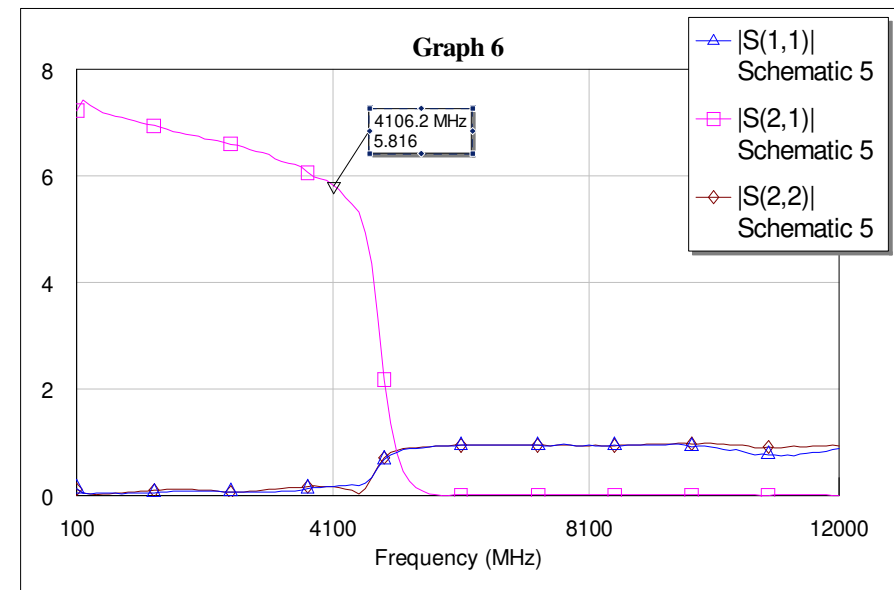
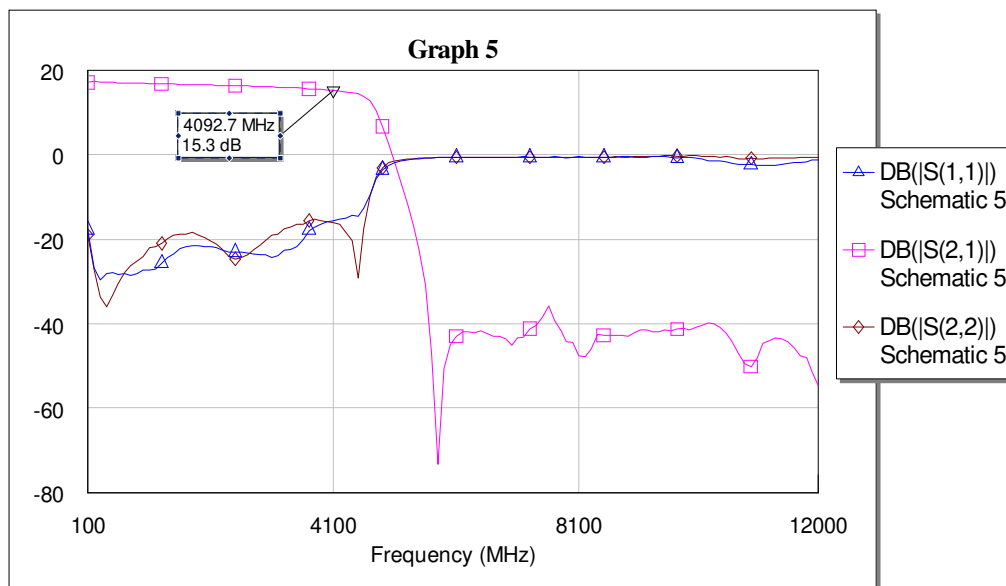
Výhody dB - příklad 2

- Výhoda vyjádření **výkonu v dBm** je také aktuální např. při měření výkonu signálů pomocí spektrálního analyzátoru:
  - Níže uvedené spektrum odpovídá signálu 16 GHz s BPSK modulací
  - Signál má dynamický rozsah od $-6,4 \text{ dBm}$ ($2,3 \cdot 10^{-4} \text{ W}$, špička spektra uprostřed) do cca -60 dBm ($1 \cdot 10^{-9} \text{ W}$, šumový práh dole).
  - Lineární zobrazení lze na SpA aktivovat, rozsah je pak ale jen cca 1:10
  - Z předmětného spektra by byla vidět jen horní špička
  - Při nastavení 10 dB/dílek je přehledně vidět rozsah $80 \text{ dB} = 1:10^8$

Výhody dB - příklad 3

- Frekvenční charakteristika G a RL kombinace zesilovač+filtr typu DP:
  - V pracovním pásmu je zisk cca 15 dB ($G=31,6$), nad pracovním pásmem je přenos filtrem omezen, klesá až na -40 dB ($G=0,0001$)
  - V lineárním měřítku by takový graf byl nečitelný, viz. obrázek napravo
  - To samé se týká i vyjádření odrazů
  - V dB je v propustném pásmu přehledně vidět RL kolem -20 dB ($|\Gamma|=0,1$)
  - V nepropustném pásmu $RL \rightarrow 0$, tedy $|\Gamma| \sim 1$
  - Při lineárním zobrazení je rozlišení velmi špatné

Výpočty kaskád - příklad 1

- Výhody použití dB jsou zřejmé i při výpočtu přenosu výkonu i jen přes 2-bran:
  - Velmi jednoduchý příklad popisuje radiový přijímač, zadán je vstupní výkon signálu P_{in} a zisk přijímače G .
  - Úkolem je vypočítat výstupní výkon P_{out} .

$$G = 8,5 \cdot 10^5$$

$$G_{dB} = 59,3 \text{ dB}$$

$$P_{in} = 3,3 \cdot 10^{-12} \text{ W}$$

$$P_{out} = 2,8 \cdot 10^{-6} \text{ W}$$

$$P_{indBm} = -84,8 \text{ dBm}$$

$$P_{outdBm} = -25,5 \text{ dBm}$$

- Úlohu je samozřejmě možné vypočítat v lineární oblasti:

$$P_{out} = P_{in} G = 3,3 \cdot 10^{-12} \cdot 8,5 \cdot 10^5 = 2,8 \cdot 10^{-6} \text{ W}$$

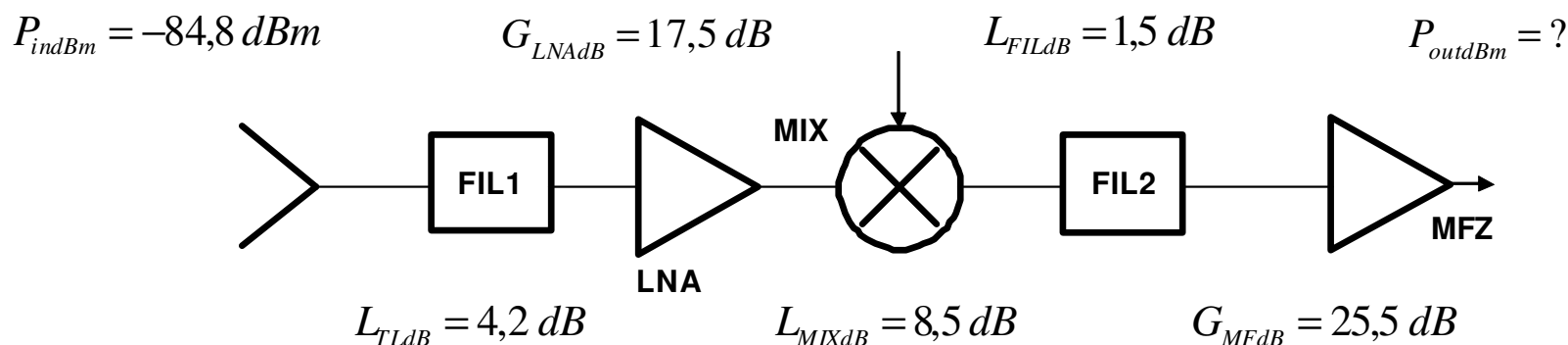
- Při vyjádření P_{in} a G v dB je možné P_{out} určit jednoduchým sčítáním:

$$P_{outdBm} = P_{indBm} + G_{dB} = -84,8 + 59,3 = -25,5 \text{ dBm}$$

Výpočty kaskád - příklad 2

- Ještě větší výhoda použití dB je zřejmá při výpočtech delších kaskád:
  - Příkladem může být blokové schéma radiového přijímače
  - Skládá se z vstupního filtru FIL1, předzesilovače LNA, směšovače MIX, MF filtru FIL2 a MF zesilovače MFZ
  - Úkolem je opět vypočítat výstupní výkon P_{out}

- V dB je možné úlohu vyřešit velmi jednoduchým sčítáním a odčítáním:

$$\begin{aligned}
 P_{outdBm} &= P_{indBm} - L_{TLdB} + G_{LNAdB} - L_{MIXdB} - L_{FILdB} + G_{MFdB} = \\
 &= -84,8 - 4,2 + 17,5 - 8,5 - 1,5 + 25,5 = -56dBm
 \end{aligned}$$

Často používané hodnoty

- Převodní tabulka

dB	dBm→[W]	dB→[-]	RL→ Γ
+30	1	1000	-
+20	0,1	100	-
+10	0,01	10	-
0	0,001	1	1
-10	10^{-4}	0,1	0,316
-20	10^{-5}	0,01	0,1
-30	10^{-6}	0,001	0,0316
-40	10^{-7}	10^{-4}	0,01
-50	10^{-8}	10^{-5}	0,00316
....	.....	.....	
-100	10^{-13}	10^{-10}	

Zpětný převod, shrnutí

- Při některých výpočtech je nutné přejít od vyjádření v dB zpět k lineárnímu vyjádření. Odvodit lze jednoduchý vztah:

$$X = 10^{\frac{X_{dB}}{10}}$$

- Například vztah pro lineární zisk je:

$$G = 10^{\frac{G_{dB}}{10}}$$

- V úvahu je nutné vzít případné normování
- Například výkon ve W dle výše uvedeného příkladu je:

$$P_{out} = 10^{-3} 10^{\frac{P_{out_{dBm}}}{10}} = 10^{-3} 10^{\frac{-56}{10}} = 2,5 \cdot 10^{-9} \text{ W}$$

- **Shrnutí:**

- Vyjádření proměnných v dB patří mezi široce používanou techniku
- Výhodou je přehledné vyjádření v širokých mezích
- Umožňuje velmi jednoduché výpočty kaskád
- V praxi je velmi rozšířené
- V dB bývá vyjádřena většina katalogových parametrů